LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA

IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS TIKIMYBĖS NUSTATYMO

2021 m. gegužės 12 d. Nr. 4-4(1.12)
Vilnius

Registruota 2021-05-18

Bendrosios nuostatos

Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad valstybės ar savivaldybių įstaigų vadovai, struktūriniai padaliniai arba asmenys, valstybės ar savivaldybės įstaigos vadovo įgalioti vykdyti korupcijos prevenciją ir jos kontrolę, pagal šio straipsnio 4 dalyje numatytus kriterijus nustato valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sritis, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 7 punkte nurodyta, kad valstybės ar savivaldybės įstaigoje korupcijos tikimybės nustatymas turi būti atliekamas kiekvienų metų III ketvirtį.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Lietuvos Respublikos vyriausiojoje rinkimų komisijoje (toliau – VRK) atliko Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus vyriausioji specialistė Estera Miežytė. Atlikti kasmetinį korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus vyriausiajai specialistei Esterai Miežytei, buvo pavesta Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko 2019 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. Į1-13 „Dėl 2018 m. kovo 14 d. įsakymo Nr. Į1-9 „Dėl korupcijos prevencijos ir kontrolės priemonių vykdymo“ pakeitimo“.

Šioje išvadoje korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas atliktas 2021 m. vasario 15 d. – 2021 m. gegužės 12 d. Išvadoje analizuotas 2020 metų laikotarpis. Korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas atliekamas šeštą kartą. Siekiant užtikrinti asmens duomenų apsaugą viešai skelbiamame tyrime nebuvo įtraukti skaičiavimai ir vertinimai, kurie galėtų atskleisti asmens duomenis.

Paskutinė VRK išvada buvo registruota 2020 m. sausio 11 d. Išvadoje analizuotas 2019 metų laikotarpis, tikimybės nustatymas atliktas 2020 m. lapkričio 1 d. – 2020 m. gruodžio 31 d. Korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas pasirinktinai atliktas VRK interesų konfliktų valdymo srityje. VRK veiklos srityse korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas buvo atliktas penktą kartą.

Nustatant korupcijos pasireiškimo tikimybę, vadovautasi šiais teisės aktais: Korupcijos prevencijos įstatymu, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašu, Valstybės ir savivaldybės įstaigų, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – STT rekomendacijos), Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovu (toliau – Antikorupcinės aplinkos vadovas)[1].

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, buvo renkama ir analizuojama informacija apie reikšmingus teisės aktus, analizuojama STT praktika identifikuojant korupcijos rizikas.

Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nurodyti kriterijai korupcijos tikimybės vertinimui atlikti:

„4. Valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sritis priskiriama prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, jeigu atitinka vieną ar kelis iš šių kriterijų:

1) padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika;

2) pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas;

3) atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti;

4) veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu;

5) daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo;

6) naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija;

7) anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų.“

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą, nustatyta, kad rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimo sritis formaliai atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 3 ir 5 punktus, kuriuose nustatyta, kad valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sritis priskiriama prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, jeigu atitinka vieną ar kelis iš šių kriterijų, t. y. atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti (3 punktas), daugiausia priima sprendimus, kuriems

[1] https://www.stt.lt/data/public/uploads/2019/11/aav_viesajam_2018_09_05_viesinimui_pdf_2_lt.pdf

nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo (5 punktas). Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas pasirinktinai atliktas rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimo srityje.

Pasirinktos srities įvertinimas

Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatyme nustatyta, kad rinkimus į Seimą organizuoja ir vykdo VRK, apygardų rinkimų komisijos ir apylinkių rinkimų komisijos (rinkimams organizuoti ir vykdyti sudaroma 71 vienmandatė rinkimų apygarda).

Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatyme nustatyta, kad VRK nariams taikomos Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme nustatytos darbo apmokėjimo sąlygos, taip pat numatyta, kad VRK turi sekretoriatą, kurio darbuotojai yra valstybės tarnautojai ir jiems taikomas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas.

Seimo rinkimų įstatyme nustatyta, kad Seimo rinkimų rengimo ir vykdymo išlaidos apmokamos iš valstybės ir savivaldybių biudžetų. Iš valstybės biudžeto apmokamos rinkimų komisijų išlaidos rinkimams organizuoti ir vykdyti, taip pat atlyginama už rinkimų komisijų narių ir jas aptarnaujančio personalo bei balsavimo komisijų darbą. Rinkimų komisijų nariams, pirmininkams, pirmininko pavaduotojams ir komisijų sekretoriams už darbą rinkimų komisijose apmokama pagal darbo laiko apskaitos žiniaraščių duomenis, neviršijant atitinkamai rinkimų komisijai numatytų asignavimų darbo užmokesčiui. Apygardos rinkimų komisija, neviršydama VRK patvirtintos apygardos rinkimų komisijos sąmatos, tvirtina apylinkių rinkimų komisijų išlaidų sąmatas ir kontroliuoja, kaip šios sąmatose numatytos lėšos naudojamos.

Nagrinėjamu laikotarpiu vyko 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai. 2020 metais Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymu[2] buvo padvigubinti tarifų dydžiai, kurių pagrindu yra nustatomas rinkimų komisijų darbo užmokesčio dydis. Tai reiškia, kad dvigubai daugiau valstybės biudžeto lėšų bus skiriama apmokėti už komisijų darbą, negu buvo skiriama iki šiol.

Iki 2020-01-31	Po 2020-01-31
apygardų rinkimų komisijų pirmininkams – 0,31[3] pareiginės algos bazinio dydžio	apygardų rinkimų komisijų pirmininkams – 0,62 pareiginės algos bazinio dydžio
apygardų rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir	apygardų rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir

[2] https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=5493db10440611ea829bc2bea81c1194

[3] Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinto atitinkamų metų pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio, kuris taikomas apskaičiuojant valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų, valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų pareigines algas, dydis (toliau – pareiginės algos bazinis dydis).

Iki 2020-01-31	Po 2020-01-31
komisijų nariams – 0,25 pareiginės algos bazinio dydžio	komisijų nariams – 0,5 pareiginės algos bazinio dydžio
apylinkių rinkimų komisijų pirmininkams – 0,25 pareiginės algos bazinio dydžio	apylinkių rinkimų komisijų pirmininkams – 0,5 pareiginės algos bazinio dydžio
apylinkių rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir komisijų nariams – 0,2	apylinkių rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir komisijų nariams – 0,4 pareiginės algos bazinio dydžio

Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2020 m. liepos 10 d. sprendimu Nr. Sp-99 „Dėl 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų išlaidų apygardų ir apylinkių rinkimų komisijose“ patvirtinta 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimams vykdyti skiriamų lėšų suvestinė, kurioje numatomos sumos:

3.	IŠ VISO	8 903 558,16
3.1.	Darbo užmokestis komisijų nariams,	7 320 223,53
3.2.	10 proc. skatinimui vienkartine pinigine išmoka	732 020,61
3.3.	Darbo užmokestis samdomam personalui	192 570,69
3.4.	Darbo užmokestis informatikams	132 613,72
3.5.	Socialinio draudimo įmokos	123 814,06
3.6.	Ryšių paslaugos	30 551,00
3.7.	Transporto išlaidos	245 453,66
3.8.	Kanceliarinės prekės	108 450,89
3.9.	Kandidatų programų parengimo spausdinti išlaidos	17 860,00

Analizuojat kitų institucijų praktiką, sutampančios tematikos išvadų dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo nebuvo rasta, išskyrus keletą išvadų, kuriose daugiau nagrinėjamos priėmimo į darbą tvarkos. Ieškant STT praktikos identifikuojant korupcijos rizikas, atkreiptas dėmesys į vertinimo išvadą, kurioje nagrinėjama skaidrios darbo užmokesčio apskaitos tema. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2019 m. sausio 28 d. antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-871 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos reglamento pakeitimo projekto“[4] atkreiptas dėmesys į tai, kad privaloma vengti tokių situacijų, kai gali būti sudaromos galimybės galimai nepagrįstai prisirašyti papildomų darbo valandų, net nenurodant, už kokių tiksliai darbų ir užduočių atlikimą.

Tam, kad būtų pagrįstas temos aktualumas, buvo patikrinta šia tema skelbta informacija ir rasti toliau nurodomi straipsniai:

[4] https://www.stt.lt/naujienos/7464/_2019/pateikti-siulymai-vrk-del-reglamento-pakeitimo-projekto:2635

- https://www.delfi.lt/projektai/archive/kur-dingsta-rinkimu-atlyginimams-skirti-pinigai-pirmininkai-apsvarino-savo-narius.d?id=72621198
- https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/rinkimu-apylinkes-komisijos-nare-balsus-skaiciavau-22-valandas-mokes-uz-12-56-695649
- https://www.lrytas.lt/lietuvosdiena/aktualijos/2020/01/19/news/seimo-rinkimams-per-12-milijonu-euru-gerokai-dideja-rinkimu-komisiju-nariu-darbo-uzmokestis-13320341/
- https://www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva/kitos_lietuvos_zinios/uz_darba_rinkimu_komisijoje__grasiai/

Įvertinus tai, kad rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimo sritis yra svarbi tema dėl skiriamų išlaidų dydžio ir galimai neskaidraus darbo užmokesčio paskirstymo, bei tai, kad rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimo sritis priskiriama prie sričių, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus, korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo metu bus siekiama rezultatų, pagal kuriuos šioje išvadoje bus suformuluoti siūlymai nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ir pašalinti. Išvadoje pasirinkta rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimo sritį susiaurinti ir apriboti nagrinėjamu laikotarpiu, t. y. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų laikotarpiu, o dėl apimties ir galimo išvadų pritaikomumo pasirinkta detaliau analizuoti apygardų rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimą, preziumuojant, kad apylinkių rinkimų komisijoms galėtų būti taikomos analogiškos išvados.

Priimtų teisės aktų, sprendimų, atliktų veiksmų analizė

Analizės metu vertinama, ar:

1) laikomasi įstatymų, kitų teisės aktų, turinčių įtakos įstaigos veiklai, ar priimti visi teisės aktai, būtini įstatymams įgyvendinti;

2) nustatyta sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo tvarka yra skaidri;

3) yra įtvirtinti įstaigos vidaus kontrolės sistemos funkcionavimo pagrindai, ar veiksmingai funkcionuoja vidaus kontrolės sistema.

Seimo rinkimų įstatymo 23 straipsnyje nustatyta, kad:

Rinkimų komisijų nariams, pirmininkams, pirmininko pavaduotojams ir komisijų sekretoriams už darbą rinkimų komisijose apmokama pagal darbo laiko apskaitos žiniaraščių duomenis, neviršijant atitinkamai rinkimų komisijai numatytų asignavimų darbo užmokesčiui. Darbo laiko apskaitos žiniaraščių rinkimų komisijose pildymo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija. Už darbo laiko

apskaitos žiniaraščiuose pateiktų duomenų teisingumą atsako atitinkamos rinkimų komisijos pirmininkas. Darbui rinkimų komisijose netaikomi Lietuvos Respublikos darbo kodekse nustatyti darbo trukmės ribojimai (2 dalis).

Rinkimų komisijų nariai, pirmininkai, pirmininko pavaduotojai ir komisijų sekretoriai už labai gerą darbą rinkimų komisijose gali būti skatinami vienkartine pinigine išmoka. Ši išmoka negali būti didesnė kaip 100 procentų per visą darbo rinkimų komisijose laikotarpį gautų mėnesinių atlyginimų vidurkio, neviršijant atitinkamos komisijos išlaidų sąmatoje skatinimui numatytų lėšų. Vienkartinės piniginės išmokos dydis nustatomas atsižvelgiant į atlikto darbo mastą, kokybę ir sudėtingumą (3 dalis).

Sprendimą dėl apygardų rinkimų komisijų pirmininkų skatinimo priima Vyriausioji rinkimų komisija, atsižvelgdama į jų atliktą darbą organizuojant ir vykdant rinkimus ir atsiskaitymą už komisijoms skirtų lėšų panaudojimą. Apygardų rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų nariai ir komisijų sekretoriai gali būti skatinami vienkartine pinigine išmoka Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu, jeigu yra apygardos rinkimų komisijos pirmininko teikimas (4 dalis).

Sprendimus dėl apylinkių rinkimų komisijų pirmininkų skatinimo priima apygardų rinkimų komisijos, atsižvelgdamos į jų atliktą darbą organizuojant ir vykdant rinkimus. Apylinkių rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų nariai ir komisijų sekretoriai gali būti skatinami vienkartine pinigine išmoka atitinkamos apygardos rinkimų komisijos sprendimu, jeigu yra apylinkės rinkimų komisijos pirmininko teikimas (5 dalis).

Seimo rinkimų įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad *apygardos rinkimų komisijos pirmininkas turi teisę sudaryti terminuotas darbo sutartis su darbuotojais, reikalingais pagalbiniams rinkimų organizavimo darbams atlikti. Šias darbo sutartis apygardos rinkimų komisijos pirmininkas sudaro Vyriausiosios rinkimų komisijos vardu pagal įgaliojimą. Šių darbuotojų darbo užmokestis nustatomas terminuotoje darbo sutartyje pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatyme nustatytus darbo apmokėjimo dydžius.*

Seimo rinkimų įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *rinkimų komisijos narys, pirmininkas pareigas rinkimų komisijoje pradeda eiti davęs rašytinį pasižadėjimą.* Rašytinis pasižadėjimas (po kuriuo pasirašoma) galioja visą paskyrimo dirbti rinkimų komisijoje laikotarpį. Asmenys pasižada būti ištikimi Lietuvos Respublikai, laikytis jos Konstitucijos ir įstatymų, sąžiningai ir garbingai atlikti savo pareigas rinkimų komisijoje ir susilaikyti nuo poelgių, pažeidžiančių įstatymus ir žmogaus teises.

VRK, vadovaudamasi Seimo rinkimų įstatymo 23 straipsniu, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo 21 straipsniu, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 21 straipsniu, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 23 straipsniu, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 33 straipsniu ir Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 9 punktu, 2020 m. gegužės 5 d. sprendimu Nr. Sp-58 „Dėl Darbo laiko apskaitos žiniaraščių savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijose pildymo ir pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtino Darbo laiko apskaitos žiniaraščių savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijose pildymo ir pateikimo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas).

Apraše nustatomi pagrindiniai darbo laiko apskaitos žiniaraščių savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijose pildymo ir pateikimo reikalavimai. Aprašas taikomas savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijoms. Savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijose dirbančių komisijų narių, pirmininkų, pirmininko pavaduotojų, komisijų sekretorių, pagal terminuotas darbo sutartis dirbančių specialistų kompiuterizavimo darbams atlikti, buhalterių ir kitų darbuotojų darbo laiko apskaitai naudojamas žiniaraštis.

Aprašo 11 punkte nustatyta, kad *pagal žiniaraščiuose nurodytus duomenis sudaromi Darbo užmokesčio žiniaraščiai atitinkamų rinkimų (referendumo) komisijų nariams ir darbuotojams, dirbantiems pagal terminuotą darbo sutartį. Darbo užmokestis rinkimų (referendumo) komisijų nariams ir darbuotojams, dirbantiems pagal terminuotą darbo sutartį, mokamas pagal nustatytus valandinius tarifus už žiniaraštyje nurodytas dirbtas valandas.*

Aprašo 14 punkte nustatyta, kad *žiniaraštį pildo atitinkamos rinkimų (referendumo) komisijos pirmininkas ar jo pavedimu kitas komisijos narys. Už įvedamų duomenų teisingumą atsako atitinkamos rinkimų (referendumo) komisijos pirmininkas.*

Aprašo 16 punkte nustatyta, kad *atitinkamos rinkimų (referendumo) komisijos pirmininkas ar jo pavedimu kitas komisijos narys pildo, peržiūri ir spausdina žiniaraštį. Komisijos pirmininkas parašu tvirtina žiniaraštį ir supažindina visus komisijos narius su žiniaraščio duomenimis. Kiekvienas komisijos narys turi būti supažindintas su žiniaraštyje visiems komisijos nariams nurodytomis dirbtomis valandomis ir tai patvirtinti savo parašu. Visiems pasirašius spausdintą žiniaraštį, duomenys tvirtinami posistemėje DTS*[5]*, o pasirašytas žiniaraštis ne vėliau kaip paskutinę mėnesio dieną pateikiamas savivaldybės (apygardos) rinkimų (referendumo) komisijos buhalteriui.*

[5] Aut. past. DTS – VRK informacinės sistemos Rinkimų organizavimo posistemė „Darbo užmokestis, tabeliai, sąmatos“.

Aprašo 18 punkte nustatyta, kad *jeigu komisijos narys nesutinka su žiniaraščio duomenimis, tai jis susipažinimą su žiniaraščiu patvirtina savo parašu su išlyga, nurodydamas motyvus ar (ir) priežastis.*

Aprašo 19 punkte nustatyta, kad *ginčai, kilę dėl žiniaraščio pildymo, pasirašymo ir kitų priežasčių, nagrinėjami rinkimų (referendumo) komisijų posėdžiuose:*

Aprašo 20 punkte nustatyta, kad *atitinkamų savivaldybių (apygardų) rinkimų (referendumo) komisijų pirmininkai ir buhalteriai savo apylinkių rinkimų (referendumo) komisijų pateiktus žiniaraščius patikrina, patvirtina ar atmeta, jeigu žiniaraštis užpildytas neteisingai ar spausdinto žiniaraščio duomenys nesutampa su duomenimis, pateiktais posistemėje DTS.*

Aprašo 21 punkte nustatyta, kad *savivaldybės (apygardos) rinkimų (referendumo) komisijos buhalteris patvirtintų žiniaraščių duomenis naudoja darbo užmokesčiui skaičiuoti posistemėje DTS tik tuo atveju, kai yra visų komisijos narių parašai. Jeigu nėra komisijos nario parašo, kitoje žiniaraščio pusėje turi būti atitinkamos rinkimų (referendumo) komisijos pirmininko nurodyta nepasirašymo priežastis, patvirtina jo parašu, arba prie žiniaraščio turi būti pridėtas atitinkamos rinkimų (referendumo) komisijos protokolas dėl darbo užmokesčio mokėjimo nesant parašo.*

Aprašo 22 punkte nustatyta, kad *pagal žiniaraštyje nurodytus duomenis kontroliuojama atitinkamai rinkimų (referendumo) komisijai numatytų asignavimų darbo užmokesčiui suma.*

VRK, vadovaudamasi Seimo rinkimų įstatymo 19 straipsniu, Prezidento rinkimų įstatymo 17 straipsniu, Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 17 straipsniu, Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 19 straipsniu ir Referendumo įstatymo 28 straipsniu, 2020 m. balandžio 7 d. sprendimu Nr. Sp-39 „Dėl Savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijų pirmininkų, narių rašytinio pasižadėjimo davimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtino Savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijų pirmininkų, narių rašytinio pasižadėjimo davimo tvarkos aprašą.

VRK, vadovaudamasi Seimo rinkimų įstatymo 8, 22, 23 straipsniais, Prezidento rinkimų įstatymo 10, 20, 21 straipsniais, Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 9, 20, 21 straipsniais, Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 10, 22, 23 straipsniais, Referendumo įstatymo 32, 33, 80 straipsniais ir Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 9 punktu, 2020 m. gegužės 5 d. sprendimu Nr. Sp-59 „Dėl Lėšų, skiriamų savivaldybių (apygardų) rinkimų (referendumo) komisijoms, planavimo, skyrimo, apskaitos ir atsiskaitymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtino Lėšų, skiriamų savivaldybių (apygardų) rinkimų (referendumo) komisijoms, planavimo, skyrimo, apskaitos ir atsiskaitymo tvarkos aprašą (toliau – Tvarkos aprašas).

Tvarkos aprašo V skyrius skirtas darbo apmokėjimo tvarkai nustatyti.

Tvarkos aprašo 14 punkte nustatyta, kad *rinkimų komisijų ir apylinkių rinkimų komisijų nariams darbui rinkimų komisijose netaikomi Lietuvos Respublikos darbo kodekse nustatyti darbo trukmės ribojimai, tačiau vieno mėnesio dirbtų valandų suma negali būti didesnė, negu nustatytas darbo dienų skaičius per mėnesį, padaugintas iš 8 darbo valandų, atsižvelgiant į viena valanda sutrumpintas darbo dienas prieš šventes (pvz., kovo mėn. – 21 darbo diena x 8 val. = 168 val., atimama 1 prieššventinė val. = 167 val.). Maksimalus leistinas valandų skaičius apskaičiuojamas kiekvienam mėnesiui atskirai, atsižvelgiant į to mėnesio nustatytą darbo dienų ir valandų skaičių.*

Tvarkos aprašo 15 punkte nustatyta, kad *atsižvelgiant į tai, kad Rinkimų komisijoms ir apylinkių rinkimų komisijoms mokama už faktiškai dirbtą laiką, VRK nustato šiuos valandinius tarifus už veiklą, susijusią su rinkimų ar referendumo organizavimu, Rinkimų komisijų ir apylinkių rinkimų komisijų pirmininkams, jų pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir nariams:*

15.1. Rinkimų komisijų pirmininkams – 13,64 Eur (BD 176 Eur x 0,62 : 8 val.);

15.2. Rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir nariams – 11,00 Eur (BD 176 Eur x 0,5 : 8 val.).

Tvarkos aprašo 17 punkte nustatyta, kad *VRK posistemėje DTS formuojami ir spausdinami Darbo užmokesčio žiniaraščiai turi būti pasirašyti Rinkimų komisijos pirmininko ir buhalterio.*

Tvarkos aprašo 18 punkte nustatyta, kad *rinkimų komisijų ir apylinkių rinkimų komisijų pirmininkams, pirmininko pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir nariams už darbą organizuojant ir vykdant rinkimus ar referendumą apmokama pagal Darbo laiko apskaitos žiniaraščių duomenis, neviršijant atitinkamai rinkimų komisijai numatytų asignavimų darbo užmokesčiui.*

Tvarkos aprašo V skyriaus antrasis skirsnis skirtas darbo santykiams su asmenimis, kurie įdarbinti pagal darbo sutartis, reguliuoti.

Tvarkos aprašo 20 punkte nustatyta, kad *vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatyme darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, nustatytais darbo apmokėjimo dydžiais bei atsižvelgiant į tai, kad rinkimų komisijose pagal terminuotas darbo sutartis dirbantiems buhalteriams, informatikams (specialistams kompiuterizavimo darbams atlikti) bei kitiems darbuotojams pagalbiniams darbams atlikti mokama už faktiškai dirbtą laiką, VRK darbuotojams, dirbantiems rinkimų komisijose pagal terminuotas darbo sutartis, nustato šiuos valandinius tarifus:*

20.1. specialistams kompiuterizavimo darbams atlikti – 6,60 Eur;

20.2. buhalteriams – 6,60 Eur;

20.3. kitiems darbuotojams pagalbiniams darbams atlikti – 4,50 Eur.

Tvarkos aprašo 21 punkte nustatyta, kad *darbo užmokestis darbuotojams, dirbantiems pagal terminuotas darbo sutartis, mokamas neviršijant atitinkamos Rinkimų komisijos patvirtintoje sąmatoje numatytų darbo užmokesčiui lėšų samdomam personalui (buhalterių ir kitų darbuotojų pagalbiniams darbams atlikti) ir informatikams (specialistų kompiuterizavimo darbams atlikti).*

Tvarkos aprašo VI skyrius skirtas rinkimų komisijų narių skatinimo tvarkai nustatyti.

Tvarkos aprašo 23 punkte nustatyta, kad *sprendimą dėl Rinkimų komisijų pirmininkų skatinimo priima VRK, atsižvelgdama į jų atliktą darbą organizuojant ir vykdant rinkimus ar referendumą ir atsiskaitant už komisijoms skirtų lėšų panaudojimą. Šių komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų nariai ir komisijų sekretoriai gali būti skatinami vienkartine pinigine išmoka VRK sprendimu, jeigu yra atitinkamos Rinkimų komisijos pirmininko teikimas.*

Tvarkos aprašo 24 punkte nustatyta, kad *sprendimą dėl apylinkių rinkimų komisijų pirmininkų skatinimo priima Rinkimų komisijos, atsižvelgdamos į jų atliktą darbą organizuojant ir vykdant rinkimus ar referendumą. Šių komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų nariai ir komisijų sekretoriai gali būti skatinami vienkartine pinigine išmoka atitinkamos Rinkimų komisijos sprendimu, jeigu yra apylinkės rinkimų komisijos pirmininko teikimas.*

Tvarkos aprašo 25 punkte nustatyta, kad *vienkartinės piniginės išmokos dydis nustatomas atsižvelgiant į atlikto darbo mastą, kokybę ir sudėtingumą.*

Tvarkos aprašo 27 punkte nustatyta, kad *rinkimų komisijų pirmininkai yra rinkimų komisijoms ir apylinkių rinkimų komisijoms skirtų lėšų tvarkytojai ir atsako už jų naudojimą pagal paskirtį, tinkamai ir taupiai, neviršijant sąmatoje nustatytų dydžių.*

Tvarkos aprašo 41 punkte nustatyta, kad *rinkimų komisijų pirmininkai atsako už saugų, skaidrų, ekonomišką ir racionalų rinkimams ar referendumui skirtų lėšų naudojimą, neviršijant sąmatoje išlaidoms nustatytų dydžių.*

Tvarkos aprašo 42 punkte nustatyta, kad *rinkimų komisijų pirmininkai turi užtikrinti darbo užmokesčio priskaitymo teisėtumą ir teisingumą, atsiskaitymą su komisijų nariais bei darbuotojais, dirbančiais pagal darbo sutartis, priskaičiuotų mokesčių pervedimą atitinkamoms institucijoms laiku bei sumų pagal antstolių patvarkymus priskaitymo teisingumą ir pervedimą laiku.*

Tvarkos aprašo 46 punkte nustatyta, kad *rinkimų komisijos sudaro rinkimams ar referendumui skirtų lėšų panaudojimo ataskaitas pagal VRK parengtas formas ir nustatytais terminais pateikia jas VRK. Prie ataskaitų pridedami visi išlaidas pateisinantys dokumentai bei Valstybinės mokesčių inspekcijos išvada.*

Tvarkos aprašo 47 punkte nustatyta, kad *VRK patikrina Rinkimų komisijos pirmininko pateiktą valstybės biudžeto lėšų rinkimams ar referendumui organizuoti panaudojimo ataskaitą ir šias išlaidas pagrindžiančius dokumentus. Nustačiusi finansavimo, lėšų panaudojimo ar apskaitos pažeidimus, VRK inicijuoja žalos išieškojimą iš kaltų asmenų.*

Tvarkos aprašo 48 punkte nustatyta, kad *už žalą, atsiradusią valstybės biudžeto lėšų rinkimams ar referendumui organizuoti naudojimo sutarties galiojimo laikotarpiu, Rinkimų komisijos pirmininkas atsako ir pasibaigus šiai sutarčiai.*

VRK 2020 m. liepos 10 d. sprendimu Nr. Sp-99 „Dėl 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų išlaidų apygardų ir apylinkių rinkimų komisijose" patvirtinta 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimams vykdyti skiriamų lėšų suvestinė. Suvestinėje numatytos apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms suplanuotos išlaidos. Šiuo sprendimu taip pat patvirtinti 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų lėšų, skiriamų apygardų ir apylinkių rinkimų komisijoms, skaičiavimo koeficientai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad koeficientai, be pastovaus dydžio, priklauso nuo apygardų dydžio, jose esančių apylinkių skaičiaus, t. y. skiriamas papildomas dydis už kiekvieną apylinkę, kiekvieną rinkėją. Taigi, kiekviena apygarda, apskaičiavus pagal nustatytus koeficientus, gauna skirtingą skiriamų lėšų sumą. 2020 m. liepos 10 d. sprendime Nr. Sp-99 pateikiami darbo užmokesčio koeficientai:

Apygardos rinkimų komisija (pirmasis turas):

darbo užmokestis komisijos nariams	pastovus dydis (atsižvelgiant į minimalų darbo valandų skaičių)	2 843,00
	papildomai už kiekvieną rinkimų apylinkę	128,00
	papildomai už kiekvieną rinkėją	0,123
darbo užmokestis samdomam personalui	pastovus dydis	524,00
	papildomai už kiekvieną rinkimų apylinkę	25,00
	papildomai už kiekvieną rinkėją	0,020
informatikams	pastovus dydis	202,00
	papildomai už kiekvieną rinkimų apylinkę	30,00
	papildomai už kiekvieną rinkėją	0,008

Apygardos rinkimų komisija (antrasis turas):

darbo užmokestis komisijos nariams	pastovus dydis (atsižvelgiant į minimalų darbo valandų skaičių)	1 219,00

	papildomai už kiekvieną rinkimų apylinkę	55,00
	papildomai už kiekvieną rinkėją	0,053
darbo užmokestis samdomam personalui	pastovus dydis	225,00
	papildomai už kiekvieną rinkimų apylinkę	11,00
	papildomai už kiekvieną rinkėją	0,009
informatikams	pastovus dydis	86,00
	papildomai už kiekvieną rinkimų apylinkę	13,00
	papildomai už kiekvieną rinkėją	0,004

Atliekamas turimų duomenų tyrimas (vertinimas pagal gautus skaičius)

Pagal VRK turimus 70 apygardų rinkimų komisijų narių dirbtų valandų skaičių 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų metu (2020 m. liepos 31 d. – lapkričio 30 d. duomenys) analizuojamas apygardų rinkimų komisijų narių vidutinis dirbtų valandų skaičius, kurio pagrindu lyginami apygardų komisijų duomenys.

Vienmandatėje Pasaulio lietuvių rinkimų apygardoje rinkimų komisija nesudaroma. VRK su Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija pasirašo Valstybės biudžeto lėšų rinkimams organizuoti sutartį. Balsavimui organizuoti Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose sudaromos balsavimo komisijos iš Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių ar konsulinių įstaigų darbuotojų arba užsienio valstybėje gyvenančių Lietuvos Respublikos piliečių.

70 rinkimų apygardų rinkimų komisijų nariai dirbo vidutiniškai po 146,26 valandos, o apygardų komisijų pirmininkai po 359,29 valandos. Taigi, vidutiniškai apygardų rinkimų komisijų pirmininkai (iki mokesčių) uždirbo po 4 900,71 Eur (359,29 x 13,64 Eur); apygardų rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų sekretoriai ir komisijų nariai – po 1 608,86 Eur (146,26 x 11 Eur) per 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus.

Lentelėje pateikiamos kiekvienos iš 70 rinkimų apygardų komisijų pirmininkų ir komisijų narių VRK IS fiksuotos valandos ir atlikti skaičiavimai siekiant išvesti vidutinį valandų skaičių (eilės numeris nėra komisijos numeris):

Eil. Nr.	Pirmininkų dirbtų valandų skaičius	Skirtumas nuo vidutinio dirbtų valandų skaičiaus	Pirmininkų pavaduotojų, sekretorių ir narių dirbtų valandų skaičius / narių skaičius	Pirmininkų pavaduotojų, sekretorių ir narių dirbtų valandų vidutinis skaičius	Skirtumas nuo vidutinio dirbtų valandų skaičiaus
		Vidutinis skaičius 359,29			Vidutinis skaičius 146,26
1.	340	(19,29)	(1 381 val. / 13 narių)	106,23	(40,03)
2.	272	(87,29)	(1 520 val. / 14 narių)	108,57	(37,69)
3.	646	286,71	(1 420 val. / 13 narių)	109,23	(37,03)
4.	389	29,71	(1 437 val. / 13 narių)	110,54	(35,72)
5.	420	60,71	(1 442 val. / 13 narių)	110,92	(35,34)
6.	424	64,71	(1 410 val. / 12 narių)	117,50	(28,76)
7.	350	(9,29)	(1 530 val. / 13 narių)	117,69	(28,57)
8.	426	66,71	(1 300 val. / 11 narių)	118,18	(28,08)
9.	276	(83,29)	(1 576 val. / 13 narių)	121,23	(25,03)
10.	460	100,71	(1 336 val. / 11 narių)	121,45	(24,81)
11.	548	188,71	(1 581 val. / 13 narių)	121,62	(24,65)
12.	521	161,71	(1 221 val./ 10 narių)	122,10	(24,16)
13.	385	25,71	(1 352 val. / 11 narių)	122,91	(23,35)
14.	321	(38,29)	(1 476 val. / 12 narių)	123,00	(23,26)
15.	209	(150,29)	(1 859 val. / 15 narių)	123,93	(22,33)
16.	284	(75,29)	(1 633 val. / 13 narių)	125,62	(20,65)
17.	520	160,71	(1 915 val. / 15 narių)	127,67	(18,59)
18.	411	51,71	(1 660 val. / 13 narių)	127,69	(18,57)
19.	425	65,71	(1 661 val. / 13 narių)	127,77	(18,49)
20.	320	(39,29)	(1 535 val. / 12 narių)	127,92	(18,34)
21.	252	(107,29)	(1 537 val. / 12 narių)	128,08	(18,18)
22.	392	32,71	(1 421 val. / 11 narių)	129,18	(17,08)
23.	387	27,71	(1 681 val. / 13 narių)	129,31	(16,95)
24.	300	(59,29)	(1 555 val. / 12 narių)	129,58	(16,68)
25.	438	78,71	(1 558 val. / 12 narių)	129,83	(16,43)
26.	332	(27,29)	(1 558 val. / 12 narių)	129,83	(16,43)
27.	242	(117,29)	(1 575 val. / 12 narių)	131,25	(15,01)
28.	457	97,71	(1 445 val. / 11 narių)	131,36	(14,90)
29.	224	(135,29)	(1 586 val. / 12 narių)	132,17	(14,09)
30.	318	(41,29)	(1 734 val. / 13 narių)	133,38	(12,88)
31.	240	(119,29)	(1 607 val. / 12 narių)	133,92	(12,34)
32.	202	(157,29)	(1 613 val. / 12 narių)	134,42	(11,84)
33.	358	(1,29)	(1 621 val. / 12 narių)	135,08	(11,18)
34.	255	(104,29)	(1 641 val. / 12 narių)	136,75	(9,51)
35.	266	(93,29)	(1 508 val. / 11 narių)	137,09	(9,17)
36.	317	(42,29)	(1 646 val. / 12 narių)	137,17	(9,09)
37.	290	(69,29)	(1 532 val. / 11 narių)	139,27	(6,99)
38.	318	(41,29)	(1 823 val. / 13 narių)	140,23	(6,03)

Eil. Nr.	Pirmininkų dirbtų valandų skaičius	Skirtumas nuo vidutinio dirbtų valandų skaičiaus	Pirmininkų pavaduotojų, sekretorių ir narių dirbtų valandų skaičius / narių skaičius	Pirmininkų pavaduotojų, sekretorių ir narių dirbtų valandų vidutinis skaičius	Skirtumas nuo vidutinio dirbtų valandų skaičiaus
39.	460	100,71	(1 683 val. / 12 narių)	140,25	(6,01)
40.	324	(35,29)	(1 683 val. / 12 narių)	140,25	(6,01)
41.	382	22,71	(1 695 val. / 12 narių)	141,25	(5,01)
42.	384	24,71	(1 876 val. / 13 narių)	144,31	(1,95)
43.	351	(8,29)	(2 053 val. / 14 narių)	146,64	0,38
44.	428	68,71	(1 615 val. / 11 narių)	146,82	0,56
45.	336	(23,29)	(1 472 val. / 10 narių)	147,20	0,94
46.	288	(71,29)	(1 792 val. / 12 narių)	149,33	3,07
47.	352	(7,29)	(2 124 val. / 14 narių)	151,71	5,45
48.	418	58,71	(1 724 val. / 11 narių)	156,73	10,47
49.	309	(50,29)	(1 583 val. / 10 narių)	158,30	12,04
50.	479	119,71	(1 439 val. / 9 nariai)	159,89	13,63
51.	445	85,71	(2 083 val. / 13 narių)	160,23	13,97
52.	351	(8,29)	(1 767 val. / 11 narių)	160,64	14,38
53.	364	4,71	(1 787 val. / 11 narių)	162,45	16,19
54.	414	54,71	(1 952 val. / 12 narių)	162,67	16,41
55.	434	74,71	(1 794 val. / 11 narių)	163,09	16,83
56.	268	(91,29)	(1 997 val. / 12 narių)	166,42	20,16
57.	311	(48,29)	(1 857 val. / 11 narių)	168,82	22,56
58.	461	101,71	(2 031 val. / 12 narių)	169,25	22,99
59.	394	34,71	(2 031 val. / 12 narių)	169,25	22,99
60.	207	(152,29)	(2 076 val. / 12 narių)	173,00	26,74
61.	284	(75,29)	(1 559 val. / 9 nariai)	173,22	26,96
62.	368	8,71	(2 122 val. / 12 narių)	176,83	30,57
63.	316	(43,29)	(1 823 val. / 10 narių)	182,30	36,04
64.	480	120,71	(1 662 val. / 9 nariai)	184,67	38,41
65.	255	(104,29)	(1 852 val. / 10 narių)	185,20	38,94
66.	300	(59,29)	(1 858 val. / 10 narių)	185,80	39,54
67.	267	(92,29)	(2 057 val. / 11 narių)	187,00	40,74
68.	340	(19,29)	(1 949 val. / 10 narių)	194,90	48,64
69.	455	95,71	(2 191 val. / 10 narių)	219,10	72,84
70.	390	30,71	(3 853 val. / 12 narių)	321,08	174,82

Įvertinus nustatytus duomenis, pastebėtina, kad:

Apygardų komisijų pirmininkai vidutiniškai dirbo po 359,29 valandos.

52 apygardų komisijų pirmininkų dirbtų valandų skaičius nuo vidurkio skiriasi mažiau nei 100 valandų, 27 – mažiau nei 50 valandų, 16 – mažiau nei 30 valandų.

18 apygardų komisijų pirmininkų dirbtų valandų skaičius nuo vidurkio skiriasi daugiau nei 100 valandų. 9 apygardų komisijų pirmininkų dirbtų valandų skaičius yra daugiau nei 100 valandų mažesnis nei vidutinis dirbtų valandų skaičius, taip pat 9 apygardų komisijų pirmininkų dirbtų valandų skaičius yra daugiau nei 100 valandų didesnis nei vidutinis dirbtų valandų skaičius.

70 apygardų komisijų nariai dirbo vidutiniškai dirbo po 146,26 valandos.

68 apygardų komisijų narių vidutinis dirbtų valandų skaičius nuo vidurkio skiriasi mažiau nei 50 valandų, 56 – mažiau nei 30 valandų.

VRK 2020 m. spalio 18 d. sprendimu Nr. Sp-251[6] „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo lėšų paskirstymo pakeitimo ir papildomų lėšų skyrimo“ Šeškinės–Šnipiškių rinkimų apygardai, organizuojančiai balsavimą iš anksto ne savivaldybės pastate įrengtose balsavimo vietose ir balsavimą specialioje išankstinio balsavimo vietoje saviizoliacijoje dėl koronaviruso infekcijos (COVID-19) esantiems rinkėjams Vilniuje, skyrė papildomų lėšų. Vilniuje iš anksto gyventojai galėjo balsuoti ne tik savivaldybės pastate, esančiame Konstitucijos prospekte, bet ir trijose specialiai balsavimui įrengtose vietose, t. y. Vilniaus universiteto Sveikatos ir sporto centre, A. Sacharovo aikštėje prie Spaudos rūmų ir Lukiškių aikštėje.[7] Taip pat paminėtina, kad kitų Vilniaus miesto rinkimų apygardų balsavimo iš anksto ne savivaldybės pastate įrengtose balsavimo vietose vietų kuravimas buvo priskirtas būtent Šeškinės–Šnipiškių rinkimų apygardos komisijai. Dėl paskirtų papildomų pareigų buvo papildomai skirta lėšų.

Šilainių, Centro–Žaliakalnio, Aušros, Saulės, Raseinių–Kėdainių rinkimų apygardoms, organizuojančioms balsavimą specialiose išankstinio balsavimo vietose saviizoliacijoje dėl koronaviruso infekcijos (COVID-19) esantiems rinkėjams Kaune, Šiauliuose ir Raseiniuose, taip pat buvo skiriamas papildomas finansavimas, tačiau jis nebuvo daug didesnis (bendra šioms penkioms rinkimų apygardoms skirta suma 3 kartus mažesnė, negu skirta vien Šeškinės–Šnipiškių rinkimų apygardai).

Iš anksto balsavusių rinkėjų skaičius savivaldybėse, vietose, įrengtose ne savivaldybės pastate ir specialiose išankstinio balsavimo vietose saviizoliacijoje dėl koronaviruso infekcijos (COVID-19) esantiems rinkėjams:

---

[6] https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/47d1311011ca11ebbedbd456d2fb030d

[7] https://www.vrk.lt/naujienos/-/content/10180/7/balsuosime-koncertu-salese-sporto-centruose-ir-net-miestu-aikstese

Rinkimų apygardos numeris	Rinkimų apygarda	Rinkėjų skaičius	Iš anksto balsavusių rinkėjų skaičius
6	Šeškinės–Šnipiškių (Vilniaus miesto savivaldybė)	33 704	34 179
	Vilniaus universiteto Sveikatos ir sporto centras		15 581
	A. Sacharovo aikštė prie Spaudos rūmų		18 870
	Lukiškių aikštė		18 510
	LITEXPO aikštelė		1 232
			Iš viso balsavo: 88 372
14	Šilainių (II rinkimų turas – Kultūros namai, Šilainių rinkimų apygarda)	37,959	8 920
			Iš viso balsavo: 8 920
20	Centro–Žaliakalnio	38,150	
	Kauno rotušė		17 607
	Saviizoliacijoje esantiems rinkėjams		227
			Iš viso balsavo: 17 834
25	Aušros (Šiaulių miesto savivaldybė)	37,784	5 265
			Iš viso balsavo: 5 265
26	Saulės (Šiaulių miesto savivaldybė)	36,192	5070
			Iš viso balsavo: 5 070
42	Raseinių–Kėdainių	34,045	60
	Raseinių civilinės metrikacijos skyrius		1 215
	Raseinių turgus		40
			Iš viso balsavo: 1 255

Toliau tyrimo metu detaliau pasirinktinai analizuotos rinkimų komisijos apygardos pagal komisijos narių išdirbtas valandas ir darbų pasiskirstymą.

Šeškinės–Šnipiškių rinkimų apygardos (Nr. 6) rinkimų komisijoje 6 šios komisijos nariai VRK informacinėje sistemoje (VRK IS) buvo registruoti kaip politinės kampanijos stebėsenos atstovai, priklausantys reklamos stebėsenos grupei, kuri stebi, fiksuoja ir registruoja politinę reklamą VRK IS bei nagrinėja pranešimus dėl galimų politinės reklamos pažeidimų (lentelėje žymima raide G).

Kiekvienoje rinkimų apygardos rinkimų komisijoje yra pirmininko pavaduotojas (lentelėje žymima raide P) ir rinkimų komisijos sekretorius (lentelėje žymima raide S).

Radviliškio–Tytuvėnų rinkimų apygardos (Nr. 44) rinkimų komisijoje dirbo 13 narių, 8 iš jų VRK IS buvo registruoti kaip politinės kampanijos stebėsenos atstovai.

Alytaus rinkimų apygardos (Nr. 30) rinkimų komisijoje dirbo 12 narių, 4 iš jų VRK IS buvo registruoti kaip politinės kampanijos stebėsenos atstovai.

Karšuvos rinkimų apygardos (Nr. 62) rinkimų komisijoje dirbo 14 narių, 3 iš jų VRK IS buvo registruoti kaip politinės kampanijos stebėsenos atstovai.

Žemaitijos šiaurinės rinkimų apygardos (Nr. 39) rinkimų komisijoje dirbo 14 narių, 4 iš jų VRK IS buvo registruoti kaip politinės kampanijos stebėsenos atstovai.

Turimais duomenimis, kiekvienas iš rinkimų apygardos rinkimų komisijos (Nr. 6, 44, 30, 62 ir 39) narių (N) dirbo valandų (val.):

N	Nr. 6, val.	G/P/S	Nr. 44, val.	G/P/S	Nr. 30, val.	G/P/S	Nr. 62, val.	G/P/S	Nr. 39, val.	G/P/S
I	371	P	93	P	226	P	362	P	153	P
II	371	S	257	S	149	S	240	S	56	P
III	396	G	176	G	177	G	154	G	189	S
IV	353	G	136	G	116	G	151	G	256	G
V	350	G	115	G	111	G	131	G	168	G
VI	281	G	96	G	108	G	185		159	G
VII	362		95	G	199		143		147	G
VIII	360		83	G	160		133		165	
IX	282		15	G	107		123		163	
X	279		2	G	103		121		163	
XI	234		143		88		118		149	
XII	214		106		80		113		135	
XIII			103				111		133	
XIV							68		88	

Detaliau išanalizuotos rinkimų apygardų rinkimų komisijos pagal komisijos narių dirbtas valandas ir darbų pasiskirstymą atskleidė skirtingą kiekvieno nario dirbtų valandų skaičių. Pagal turimus duomenis matoma, kad tam tikras pareigas einantys nariai dirbo daugiau nei kiti nariai, tačiau tai nėra taisyklė be išimčių, nes yra tokių narių – politinės kampanijos stebėsenos atstovų, kurie dirbo iš viso po 2 arba 15 valandų.

VRK 2020 m. balandžio 7 d. sprendimu Nr. Sp-38 „Dėl 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės reklamos stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės reklamos stebėsenos tvarkos aprašas, kuriame nurodoma, kad *skleidžiamos politinės reklamos stebėseną, stebėsenos laikotarpiu, atlieka ARK pirmame posėdyje protokoliniu sprendimu sudaryta Stebėsenos grupė, kurią sudaro ne*

mažiau kaip 3 tos ARK nariai. Stebėsenos grupė atskaitinga ARK pirmininkui. Stebėsenos grupės darbo laiko apskaita tvarkoma atitinkamos ARK Darbo laiko apskaitos žiniaraštyje (13 punktas).

Be politinės kampanijos stebėsenos atstovų yra narių, kurie priklauso galimų papirkimo atvejų tyrimo grupei. VRK 2017 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. Sp-47 „Dėl Rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarkos aprašo ir Metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ patvirtinto Rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarkos aprašas (VRK 2020 m. liepos 23 d. Nr. Sp-111 redakcija) 16 punkte nustatyta, kad *skundams dėl rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo Komisija sprendimu sudaro nuolatinę tyrimo grupę iš 3 (trijų) Komisijos narių, pasiūlytų į Komisiją Lietuvos Respublikos teisingumo ministro, Lietuvos teisininkų draugijos ir savivaldybės administracijos direktoriaus, iš kurių vieną Komisija paskiria tyrimo grupės vadovu. Jeigu Komisijoje nėra vieno, dviejų arba visų trijų šiame punkte nurodytų subjektų pasiūlytų Komisijos narių, kiekvienam konkrečiam galimo rinkėjų papirkimo atvejui tirti Komisija savo atskiru sprendimu skiria vieną arba du trūkstamus narius arba sudaro visą tyrimų grupę iš 3 (trijų) narių, kuriuos į Komisiją pasiūlė politinės partijos. Skundams tirti negali būti skiriami tos partijos (partijų koalicijos) į Komisiją pasiūlyti nariai, dėl kurios keliamų kandidatų ar dėl pačios partijos (partijų koalicijos) yra pateiktas skundas, bei tos partijos (partijų koalicijos), kurios atstovai pateikė skundą dėl galimo rinkėjų papirkimo, į Komisiją pasiūlyti nariai.*

Reklamos stebėsenos grupė stebi, fiksuoja ir registruoja politinę reklamą VRK IS bei nagrinėja pranešimus dėl galimų politinės reklamos pažeidimų, taigi, papirkimų tyrimo grupė turi mažiau užduočių, taip pat pastebėtina, kad yra gaunama mažiau skundų dėl galimo papirkimo.

Įvertinus VRK IS turimus duomenis apie samdomą personalą, nustatyta, kad papildomai darbuotojus pagalbiniams darbams samdė ne visos rinkimų komisijos (16 iš 70):

Nr.	Rinkimų apygarda	valandų skaičius
2	Naujamiesčio–Naujininkų	45
14	Šilainių	378
16	Savanorių	338
20	Centro–Žaliakalnio	45
23	Danės	203
31	Gargždų	72
32	Šilutės	172
46	Žiemgalos vakarinė	416
47	Žiemgalos rytinė	46
53	Nalšios pietinė	110
54	Molėtų–Širvintų	181
57	Medininkų	22
60	Jonavos	164

64	Sūduvos šiaurinė	328
66	Garliavos	397
69	Dzūkijos	285

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad:

Žiemgalos vakarinė rinkimų apygarda papildomiems darbams samdėsi vieną darbuotoją, kuris dirbo 416 valandų.

Garliavos rinkimų apygarda papildomiems darbams samdėsi vieną darbuotoją, kuris dirbo 397 valandas.

Šilainių rinkimų apygarda papildomiems darbams samdėsi vieną darbuotoją, kuris dirbo 378 valandas.

Savanorių rinkimų apygarda papildomiems darbams samdėsi vieną darbuotoją, kuris dirbo 338 valandas.

Sūduvos šiaurinė rinkimų apygarda papildomiems darbams samdėsi vieną darbuotoją, kuris dirbo 328 valandas.

Apygardos rinkimų komisijos pirmininkas privalo vengti tokių situacijų, kai gali būti sudaromos galimybės nurodyti didesnį darbo valandų skaičių, nei faktiškai asmens buvo dirbta, net nenurodant, už kokius tiksliai darbus ir užduočių atlikimą. Seimo rinkimų įstatyme nustatyta, kad apygardos rinkimų komisijos pirmininkas turi teisę sudaryti terminuotas darbo sutartis su darbuotojais, reikalingais pagalbiniams rinkimų organizavimo darbams atlikti. Taigi, manytina, kad tokie reikalingi darbai turi būti numatyti iš anksto arba suderinti su VRK.

VRK, vadovaudamasi Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 2 punktu ir atsižvelgdama į VRK 2016 m. gegužės 4 d. sprendimą Nr. Sp-46 „Dėl Rinkimų komisijų narių atestavimo metodinių nurodymų patvirtinimo“, patvirtino Rinkimų komisijos nario veiklos rekomendacijas, kuriose numatyta, kad *savo veikloje rinkimų komisijos nariai turi vengti viešųjų ir privačių interesų konflikto, kaip tai yra numatyta Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatyme* (11 punktas) ir kad *rinkimų komisijos nariui draudžiama priimti dovanas, gauti nemokamų paslaugų už savo darbą rinkimų komisijoje. Apie gautas dovanas rinkimų komisijos narys praneša rinkimų komisijos pirmininkui. Pirmininkas privalo organizuoti gautų dovanų grąžinimą* (12 punktas).

VRK tikrina rinkimų komisijos pirmininko pateiktą valstybės biudžeto lėšų rinkimams ar referendumui organizuoti panaudojimo ataskaitą ir šias išlaidas pagrindžiančius dokumentus. Nustačiusi finansavimo, lėšų panaudojimo ar apskaitos pažeidimus, VRK gali inicijuoti žalos išieškojimą iš kaltų asmenų.

VRK prašymu, rinkimų laikotarpiu, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos paveda apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų (AVMI) teritoriniams skyriams patikrinti, kaip rinkimų komisijos apskaičiuoja, išskaičiuoja ir sumoka gyventojų pajamų mokestį bei socialinio draudimo įmokas, ar rinkimų organizavimui skirtos lėšos naudojamos taupiai, pagal paskirtį ir patvirtintas sąmatas. AVMI atliekami patikrinimai įpareigoja rinkimų komisijas laikytis finansinės drausmės, taupiai ir teisingai naudoti valstybės biudžeto lėšas, skirtas rinkimams organizuoti ir vykdyti, teisingai ir laiku išskaičiuoti ir sumokėti gyventojų pajamų mokestį bei socialinio draudimo įmokas. Pasibaigus rinkimams, apygardų rinkimų komisijos VRK turi pateikti biudžeto lėšų panaudojimo ataskaitą kartu su finansiniais dokumentais ir AVMI patikrinimo išvadomis.

Tačiau VRK neturi galimybės patikrinti, ar nėra nepagrįstai prisirašoma papildomų darbo valandų, ar nesamdomi darbuotojai, kurie iš tiesų neatlieka funkcijų arba atlieka mažiau darbo nei užrašoma valandų. Samdomų darbuotojų darbas nėra reglamentuotas, todėl visa atsakomybė tenka apygardų rinkimų komisijų pirmininkams, kurie šiuos darbuotojus samdo. Be to, nėra taisyklių ar ribojimų dėl samdomų asmenų. Pavyzdžiui, nėra ribojimo samdyti giminaičius, sutuoktinius ar bičiulius, kurie galimai neturi tam tikros patirties ar kvalifikacijos atlikti tam tikrų funkcijų.

Antikorupcinės aplinkos vadove[8] nepotizmas kaip viena iš labiausiai paplitusių korupcijos formų apibrėžiamas: *savo šeimos narių, giminaičių bei kitų artimų asmenų (taip pat ir sugyventinių, partnerių) globa ir protegavimas, naudojantis einamomis pareigomis, vardu ir galia. Tai yra piktnaudžiavimo tarnybinėmis galiomis, suteiktomis tik atitinkamoms funkcijoms atlikti, tačiau naudojamomis ir savo paties ar sau artimų asmenų privatiems poreikiams tenkinti, praktinė išraiška.*

Antikorupcinės aplinkos vadove pažymima, kad *nepotizmas itin dažnai pasireiškia tose institucijose, kuriose administravimo įgaliojimus turintis (turintys) asmuo (asmenys) asmeniškai sprendžia jiems toje pačioje (pavaldžioje) institucijoje dirbančių ar siekiančių joje įsidarbinti artimų asmenų tarnybos klausimus", „Sprendimai, kuriuos asmenys priėmė sąmoningai siekdami gauti asmeninės naudos sau ar savo artimiesiems, jau turi korupcinės veikos požymių.*

[8] https://www.stt.lt/data/public/uploads/2019/12/aav_a4_ltversija.pdf

Manytina, kad ne visais atvejais, jeigu pirmininkas pasamdo asmenį iš savo artimos aplinkos, kuris atliks paskirtas funkcijas ir gaus sąžiningą atlygį, bus piktnaudžiaujama tarybine padėtimi, taip padarant materialinės žalos, tačiau tokių rizikų turėtų būti išvengta.

VRK 2020 m. gruodžio 10 d. sprendimu Nr. Sp-318 nutarta skatinti vienkartine pinigine išmoka apygardų rinkimų komisijų pirmininkus ir narius. Sprendimą dėl apygardų rinkimų komisijų pirmininkų skatinimo priima VRK, atsižvelgdama į jų atliktą darbą organizuojant ir vykdant rinkimus ir atsiskaitymą už komisijoms skirtų lėšų panaudojimą. Apygardų rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų nariai ir komisijų sekretoriai gali būti skatinami vienkartine pinigine išmoka VRK sprendimu, jeigu yra apygardos rinkimų komisijos pirmininko teikimas. Tai reiškia, kad komisijų pirmininkai sprendžia, ar kiti komisijos nariai bus skatinami vienkartinėmis piniginėmis išmokomis. VRK sprendimu buvo skatinami apygardų rinkimų komisijų pirmininkai, apygardų rinkimų komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų nariai ir komisijų sekretoriai, dėl kurių buvo gauti teikimai.

Įvertinus surinktus duomenis, nustatyta, kad:

Apygardų rinkimų komisijų pirmininkų dirbtos valandos tarp skirtingų apygardų skyrėsi labiau nei tarp apygardų rinkimų komisijų narių dirbtų valandų.

Dirbtų valandų skirtumai tarp rinkimų komisijų skiriasi dėl joms numatytų asignavimų darbo užmokesčiui, kuris skaičiuojamas ir papildomai už kiekvieną rinkimų apylinkę, ir už kiekvieną rinkėją taikomas iš anksto patvirtintas koeficientas.

Visų apygardų rinkimų komisijų pirmininkai, darbo laiko apskaitos žiniaraščių duomenimis, dirbo daugiau, negu vidutiniškai dirbo komisijos nariai. Taip pat toje pačioje komisijoje komisijų nariai dirbo skirtingą valandų skaičių, kai kuriais atvejais skirtumai labai ryškūs. Šiuo atveju svarbūs yra bendrieji ir specialieji veiksniai. Bendrieji veiksniai – tai numatytas asignavimų dydis, nustatytas pagal tam tikrus rodiklius (rinkėjų, apylinkių skaičių), kurio nė viena apygarda negali viršyti, dėl to reikalinga įvertinti specialiuosius veiksnius, kurie gali turėti įtakos skirtingam dirbtų valandų skaičiui toje pačioje komisijoje.

Kadangi rinkimų komisijos kiekvieniems rinkimams yra sudaromos naujos, o komisijų nariais skiriami skirtingų politinių partijų nariai, todėl galimi tam tikri asmeniniai nesutarimai ir iš ankstinės nuostatos, kurios lemia bendradarbiavimo stoką tarp komisijos narių.

Prie specialiųjų veiksnių taip pat gali būti priskiriamos nenuspėjamos aplinkybės bei asmeninės priežastys, pavyzdžiui, asmens laikinasis nedarbingumas, darbo krūvis pagrindiniame

darbe, gaunamų skundų skaičius, nenoras dirbti viršvalandžius, negalėjimas greitai reaguoti į pranešimą, gebėjimų trūkumas, stebėsenos fiksuotos reklamos kiekis ir panašiai.

Viena iš priežasčių dėl ko egzistuoja dirbtų valandų skirtumai taip pat gali būti ir pirmininko asmeninis suinteresuotumas arba kitų asmenų protegavimas.

Taigi, egzistuoja rizika, kad apygardų rinkimų komisijų pirmininkai, galimai piktnaudžiaudami savo įgaliojimais, neteisingai užpildys darbo laiko apskaitos žiniaraščius ir, net jei ir duomenys bus pateikti teisingi, ne visi komisijos nariai uždirbs vienodai dėl nevienodo darbo krūvio paskirstymo, samdomų papildomų darbuotojų.

Seimo rinkimų įstatyme nustatyta, kad už darbą rinkimų komisijose apmokama pagal darbo laiko apskaitos žiniaraščių duomenis, o darbo laiko apskaitos žiniaraščių rinkimų komisijose pildymo tvarką nustato VRK. 2020 m. gegužės 5 d. sprendimu Nr. Sp-58 „Dėl Darbo laiko apskaitos žiniaraščių savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijose pildymo ir pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas Darbo laiko apskaitos žiniaraščių savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijose pildymo ir pateikimo tvarkos aprašas.

Seimo rinkimų įstatyme nustatyta, kad už darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose pateiktų duomenų teisingumą atsako atitinkamos rinkimų komisijos pirmininkas. Tam, kad būtų užtikrintas pateiktų duomenų teisingumas Darbo laiko apskaitos žiniaraščių savivaldybių (apygardų) ir apylinkių rinkimų (referendumo) komisijose pildymo ir pateikimo tvarkos apraše numatyta, kad jeigu komisijos narys nesutinka su darbo laiko apskaitos žiniaraščio duomenimis, tai jis susipažinimą su žiniaraščiu patvirtina savo parašu su išlyga, nurodydamas motyvus ar (ir) priežastis. Ginčai, kilę dėl darbo laiko apskaitos žiniaraščio pildymo, pasirašymo ir kitų priežasčių, nagrinėjami rinkimų (referendumo) komisijų posėdžiuose.

Tačiau vien tik tai, kad yra laikomasi įstatymų, kitų teisės aktų, turinčių įtakos įstaigos veiklai, ir yra priimti visi teisės aktai, būtini įstatymams įgyvendinti, nustatyta sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo tvarka, nereiškia, kad neegzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Išvados

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, darytina išvada, kad rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimo srityje egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Siekiant pašalinti ir valdyti Išvadoje dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatytus korupcijos rizikos veiksnius, užtikrinti tinkamą darbo užmokesčio mokėjimą rinkimų komisijų

nariams ir kitiems darbuotojams, pirmenybės teikimą viešiesiems interesams, sprendimų nešališkumą bei užkirsti kelią atsirasti korupcijai, siūloma svarstyti dėl poreikio:

1) parengti samdomų darbuotojų tvarkos aprašo projektą, kuriame būtų nustatyti profesiniai reikalavimai samdomiems darbuotojams, nustatyti darbai, kuriems gali būti samdomi papildomi darbuotojai, ir kita;

2) parengti tvarkos aprašo projektą, kuriame būtų nustatyta tolygaus darbo krūvio paskirstymo tarp tos pačios apygardos komisijos narių tvarka;

3) peržiūrėti ir atnaujinti Rinkimų komisijos nario veiklos rekomendacijas;

4) mokymų organizavimo rinkimų komisijų nariams etikos, korupcijos prevencijos klausimais;

5) paskirti VRK valstybės tarnautoją, kuris konsultuotų rinkimų komisijų narius etikos ir korupcijos prevencijos klausimais.

Pirmininkė Laura Matjošaitytė